УДК 636.22/.28.061

Димчук А.В., асистент
Савчук О.В., кандидат с.-г. наук, доцент
Каспров Р.В., асистент
Подільський державний агротехнічний університет

ЕКСТЕР'ЄРНО-КОНСТИТУЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ КОРІВ ПОДІЛЬСЬКОГО ЗАВОДСЬКОГО ТИПУ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

Викладено результати досліджень екстер'єрно-конституційних особливостей корів подільського заводського типу української чорно-рябої молочної породи залежно від різних варіантів підбору.

Ключові слова: *індекс будови тіла, екстер'єр, крос ліній*

Екстер'єрно-конституційний тип тварин, поряд з продуктивністю, належить до основних селекційних ознак. Нехтування ним призводить до ослаблення конституції, погіршення відтворної здатності та продуктивності тварин, виродження окремих стад і порід [2].

Відбір тварин за продуктивністю веде до формування певного типу будови тіла, а відбір з урахуванням їх типу будови тіла підвищує ймовірність одержання високоцінних особин [3]. Отже, дослідження динаміки будови тіла тварин заслуговує на увагу.

Матеріал та методи. Дослідження проведені в умовах племрепродуктора СК "Промінь" Красилівського району Хмельницької області. Для проведення досліджень було сформовано п'ять груп корів української чорно-рябої молочної породи, які одержані від різних варіантів підбору. У кожну групу було відібрано по п'ятнадцять тварин: перша група була контрольною – внутрілінійний підбір лінії Аннас Адема, друга група – крос ліній Валіанта-Судіна, третя – Судіна-Аннас Адема, четверта – Монтфреча-Сілінг Трайджун Рокіта та п'ята – Рифлекшн Соверінга-Ельбруса. Екстер'єрно-конституційні особливості вивчали згідно загальноприйнятих методик на основі взяття промірів: висота в холці та крижах, ширина, глибина та обхват грудей за лопатками, коса довжина тулуба, ширина заду в маклаках та сідничних горбах, обхват п'ястка. За промірами визначали індекси довгоногості, збитості, костистості, розтягнутості, масивності, масивності за Дюрстом, округлості ребер, вираженості типу, перерослості, глибокогрудості, круторебрності та грудний індекс. Матеріали досліджень опрацьовані біометрично за Г.Ф. Лакіним [1] з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel.

Результати досліджень. За проміром висоти в холці повновікові корови третьої та четвертої груп (табл. 1) вірогідно переважали ровесниць п'ятої на 3,7 та 3,1 см відповідно. Аналогічно встановлено перевагу за висотою в крижах: тварини третьої та четвертої груп мали вірогідно більші показники на 3,9 та 2,7 см порівняно з тваринами п'ятої групи. У корів третьої групи була більша висота в крижах на 2,0 ($P>0,95$) та 2,4 см ($P>0,95$) порівняно з ровесницями першої та другої груп відповідно.

Таблиця 1. **Проміри повновікових корів, см**

Показник	1 група		2 група		3 група		4 група		5 група	
	Аннас Адема - Аннас Адема		Валіанта - Судіна		Судіна - Аннас Адема		Монтфреча - Сілінг Трайджун Рокіта		Рифлекшн Соверінга - Ельбруса	
	M±m	CV, %	M±m	CV, %	M±m	CV, %	M±m	CV, %	M±m	CV, %
n	15		15		15		15		15	
Висота в холці	133,5± 0,7	1,9	132,9± 0,9	2,5	135,0± 0,6**	1,6	134,4± 1,1*	3,0	131,3± 0,9	2,6
Висота в крижах	137,5± 0,7	2,0	137,1± 0,9	2,3	139,5± 0,5***	1,3	138,3± 1,0*	2,6	135,6± 0,8	2,3
Ширина грудей	48,2± 1,0**	7,8	47,7± 0,8**	6,4	46,6± 0,8	6,5	45,5± 1,0	7,8	44,9± 0,6	5,4
Глибина грудей	71,3± 1,1	5,7	72,3± 0,7*	3,5	72,9± 0,6**	3,0	70,1± 0,8	4,2	70,4± 0,9	4,7
Обхват грудей	192,3± 1,3	2,5	192,2± 1,1	2,1	193,1± 1,0*	1,9	189,7± 1,2	2,4	189,1± 1,1	2,2
Коса довжина тулуба	153,2± 1,3*	3,2	150,7± 1,1	2,6	152,9± 1,0*	2,3	149,6± 0,9	2,2	149,5± 0,8	2,1
Ширина в маклаках	52,7± 0,8*	5,6	51,0± 0,7	5,0	52,1± 0,5*	3,3	50,5± 0,6	4,2	50,4± 0,5	3,6
Ширина в сідничних горбах	32,5± 0,6*	7,3	32,3± 0,7	8,2	32,1± 0,7	7,6	31,5± 0,5	6,0	30,7± 0,4	5,5
Обхват п'ястка	19,0± 0,2	3,4	18,8± 0,2	4,1	19,1± 0,2	4,2	18,8± 0,2	4,1	18,7± 0,2	3,8

Примітка: * – P>0,95; ** – P>0,99; *** – P>0,999.

Найбільшу ширину грудей мали тварини першої групи – 48,2 см, що вірогідно більше на 3,3 см ніж у ровесниць п'ятої. Встановлена вірогідна різниця за проміром ширини грудей на 2,8 см між повновіковими коровами п'ятої та другої груп на користь останніх. За глибиною грудей корови третьої групи мали перевагу над ровесницями четвертої та п'ятої на 2,8 та 2,5 см (P>0,95) відповідно. Також глибина грудей тварин четвертої групи вірогідно поступалась на 2,2 см ровесницям другої. Обхват грудей корів третьої групи становив 193,1 см та був вірогідно більшим на 4,0 см ніж у ровесниць п'ятої. Коса довжина тулуба корів п'ятої групи вірогідно поступалась на 3,7 та 3,4 см ровесницям першої та третьої груп відповідно. Також тварини першої та третьої груп, за косою довжиною тулуба, переважали на 3,6 (P>0,95) та 3,3 см (P>0,95) відповідно тварин четвертої.

Встановлено вірогідну перевагу за проміром ширини в маклаках повновікових корів першої та третьої груп над ровесницями п'ятої на 2,3 та 1,7 см відповідно. Тварини четвертої групи поступались тваринам першої на 2,2 см (P>0,95). Найбільшою шириною в сідничних горбах характеризувались тварини першої групи – 32,5 см, що вірогідно більше на 1,8 см порівняно з ровесницями п'ятої. Обхват п'ястка корів коливався в межах 18,7 – 19,1 см, хоча вірогідної різниці між порівнюваними групами не встановлено.

Індекс довгоногості корів четвертої групи (табл. 2) становив 47,9%, що вірогідно більше на 2,3% порівняно з ровесницями другої.

Таблиця 2. **Індекси будови тіла повновікових корів, %**

Індекс	*1 група*		*2 група*		*3 група*		*4 група*		*5 група*	
	Аннас Адема - Аннас Адема		*Валіанта - Судіна*		*Судіна - Аннас Адема*		*Монтфреча - Сілінг Трайджун Рокіта*		*Рифлекшн Соверінга - Ельбруса*	
	M±m	*CV, %*	*M±m*	*CV, %*	*M±m*	*CV, %*	*M±m*	*CV, %*	*M±m*	*CV, %*
n	15		15		15		15		15	
Довгоногості	46,6± 0,7	5,8	45,6± 0,6	5,2	46,0± 0,5	3,7	47,9± 0,5**	4,1	46,4± 0,6	4,7
Збитості	125,6± 0,9	2,7	127,6± 1,1	3,2	126,3± 1,0	3,0	126,8± 0,7	2,2	126,6± 1,2	3,4
Костистості	14,2± 0,1	3,3	14,2± 0,2	4,7	14,1± 0,2	4,4	14,0± 0,2	5,7	14,3± 0,2	4,4
Розтягнутості	114,8± 0,8**	2,6	113,4± 0,8	2,5	113,3± 0,7	2,4	111,4± 0,7	2,4	113,9± 1,1	3,6
Грудний	67,7± 1,4	7,9	66,1± 1,1	6,1	64,0± 1,3	7,4	64,9± 1,1	6,1	63,9± 1,3	7,5
Масивності	144,1± 0,8	2,0	144,6± 1,1	2,7	143,0± 0,5	1,3	141,3± 1,2	3,3	144,1± 1,1	2,8
Масивності за Дюрстом	52,8± 1,9*	13,6	52,0± 1,0**	7,6	52,0± 1,1**	7,9	47,8± 1,6	12,3	47,2± 1,0	7,7
Округлості ребер	135,3± 1,9	5,3	133,1± 1,3	3,6	132,5± 1,1	3,1	135,5± 1,0	2,7	134,5± 1,6	4,4
Вираженості типу	24,7± 0,5	7,0	24,9± 0,5	7,8	23,9± 0,4	6,3	23,9± 0,5	7,7	23,6± 0,4	5,6
Перерослості	103,0± 0,2	0,8	103,2± 0,2	0,8	103,3± 0,3	1,0	102,9± 0,2	0,7	103,3± 0,2	0,6
Глибоко-грудості	53,4± 0,7	5,0	54,4± 0,6**	4,4	54,0± 0,5*	3,2	52,1± 0,5	3,7	53,6± 0,6	4,1
Круто-реберності	141,9± 0,7	1,8	142,4± 1,0	2,7	140,7± 0,5	1,2	139,2± 1,2	3,2	141,7± 1,0	2,7

Найбільший індекс збитості мали тварини другої групи – 127,6%, що більше на 2,0% ніж у тварин першої. Індекс костистості тварин різних груп коливався межах 14,0-14,3%. Найбільшим індексом розтягнутості характеризувались повновікові корови першої групи – 114,8%, що більше на 3,4% порівняно з ровесницями четвертої. Різниця за грудним індексом між тваринами п'ятої та першої груп становила 3,8% на користь останніх. Індекс масивності корів різних груп коливався в межах 141,3-144,6%. Індекс масивності за Дюрстом корів п'ятої групи був вірогідно меншим на 5,6; 4,8 та 4,8% порівняно з ровесницями першої, другої та третьої груп відповідно. Також індекс масивності тварин другої та третьої груп переважав ровесниць четвертої на 4,2% (P>0,95). Різниця за індексом округлості ребер між тваринами третьої та четвертої груп становила 3,0% на користь останніх. Найбільшим індексом вираженості типу характеризувались повновікові корови другої групи – 24,9%, а перерослості – тварини третьої та п'ятої груп – 103,3%. Індекс глибокогрудості тварин другої та третьої груп був вірогідно більшим на 2,3 та 1,9% порівняно з ровесницями четвертої. Різниця за індексом круторебрності між ровесницями четвертої та другої груп становила 3,2% на користь останніх.

Отже, результати досліджень свідчать про залежність екстер'єрно-конституційних особливостей тварин від варіанту підбору. Тварини, отримані в результаті кросу ліній Судіна-Аннас Адема характеризувались найкращими показниками.

Література

1. Лакин Г.Ф. Биометрия / Г.Ф. Лакин // М.: Высш. школа, 1980. – 293 с.
2. Пелехатий М.С. Динаміка екстер'єрно-конституціального типу чорно-рябої худоби поліської зони України/ Пелехатий М.С., Кобернюк В.В. // Науковий вісник Львівського Національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2008. – Т. 10 (№2). – Ч. 3. С. 118-126.
3. Ящук Т.С. Типи конституції та їх зв'язок з продуктивністю первісток української чорно-рябої молочної породи/ Т.С. Ящук // Конференція молодих вчених та аспірантів. – Інститут розведення та генетики тварин. – К.: Аграрна наука, 2005. – С. 73-76.

Summary

Exterior-constitution peculiarities of cows of Podolsk breeding condition of the Ukrainian motley dairy breed / Dymchuk A.V., Savchuk O.V., Kasprov R.V.

The results of research for exterior-constitution peculiarities of cows of Podolsk breeding condition of the Ukrainian motley dairy breed depending on the different variants of selection have been set.

Key words: index, exterior, line cross.